

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

26.02.2026. Nr. 1-6/4

Uz 28.01.2026 1-04.1/29-pav/2026

Latvijas Republikas Satversmes tiesai
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par pieaicināto personu lietā Nr. 2025-32-03

Satversmes tiesa 2025.gada 27.augustā ir ierosinājusi lietu Nr. 2025-32-03 "Par Rīgas domes 2025.gada 26.marta saistošo noteikumu Nr. RD-25-330-sn "Par azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem Rīgas valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā" 2. un 3.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem", turpmāk – lieta Nr.2025-32-03, pēc SIA "ALFOR", SIA "KLONDAIKA" un SIA "Olympic Casino Latvia", turpmāk – Pieteikuma iesniedzējas, pieteikuma, turpmāk – Pieteikums.

Pieteikumā Pieteikuma iesniedzējas ir lūgušas atzīt Rīgas domes 2025.gada 26.marta saistošo noteikumu Nr.RD-25-330-sn "Par azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem Rīgas valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā", turpmāk – Saistošie noteikumi, 2. un 3.punktu, turpmāk kopā arī – Apstrīdētās normas, par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes, turpmāk – Satversme, 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem. Pieteikumā norādīts, ka Apstrīdētās normas rada Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību ierobežojumu, jo turpmāk vērā ņemamā pakāpē liegs iespēju turpināt nodarboties ar uzņēmējdarbību Rīgā azartspēļu jomā. Šāds ierobežojums esot noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam var saskatīt leģitīmu mērķi, taču tas nav samērīgs. Šādu nostāju Pieteikuma iesniedzējas pamato ar to, ka Apstrīdētās normas neesot piemērotas leģitīmā mērķa sasniegšanai, šos leģitīmos mērķus varot sasniegt ar Pieteikuma iesniedzēju pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kā arī Pieteikuma iesniedzējām nodarītais kaitējums esot lielāks par labumu, ko gūstot sabiedrība. Tiek norādīts, ka Apstrīdētās normas pieņemtas bez skaidra likumdevēja pilnvarojuma.

Rīgas valstspilsētas pašvaldības, turpmāk – Pašvaldība, 2025.gada 27.oktobra atbildes rakstā Nr.RD-25-1713-nd lietā Nr.2025-32-03, turpmāk – Atbildes raksts, Pašvaldība noraida Pieteikuma iesniedzēju norādītos apsvērumus. Atbildes rakstā citstarp arī izteikts lūgums izbeigt tiesvedību lietā Nr.2025-32-03 daļā par Saistošo noteikumu 2.1.apakšpunkta atbilstību Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem.

Ar Satversmes tiesas 2026.gada 28.janvāra lēmumu lietā Nr.2025-32-03 esmu atzīta par pieaicināto personu un līdz 2026.gada 2.martam aicināta rakstveidā izteikt viedokli par Apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem, tostarp sniedzot viedokli: “1) par to, vai Domes izvēlētais līdzeklis ir nepieciešams un atbilstošs apstrīdēto normu leģitīmo mērķu sasniegšanai; 2) par citiem jautājumiem, kuriem varētu būt nozīme šajā lietā.”

Ievērojot iepriekš minēto, ar šo Satversmes tiesas uzmanība tiek vērsta uz turpmāk secīgi izklāstītajiem argumentiem un apsvērumiem, kuriem varētu būt nozīme lietā Nr. 2025-32-03.

1.Par tiesvedības izbeigšanu daļā

Satversmes tiesas praksē ir nostiprinājusies pieeja procesuāla rakstura jautājumus izskatīt pirms tiesību normu konstitucionalitātes izvērtēšanas pēc būtības (sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 11. punktu un 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 10. punktu).

Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Tādejādi, pirmkārt, ir nepieciešams konstatēt personas Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma esamību.

Pieteikuma iesniedzējas citstarp ir apstrīdējušas arī Saistošo noteikumu 2.1.apakšpunkta atbilstību Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem. Minētā norma paredz aizliegumu organizēt azartspēles pašvaldībai piederošos nekustamajos īpašumos. No Pieteikuma satura nevar secināt, ka kāda no Pieteikuma iesniedzējām pašlaik organizētu azartspēles Pašvaldībai piederošā nekustamajā īpašumā. Pašvaldības Atbildes rakstā tiešā veidā ir norādīts uz to, ka Pašvaldības rīcībā nav informācijas, ka kāda no Pieteikuma iesniedzējām organizētu azartspēles Pašvaldībai piederošā nekustamajā īpašumā (sk. Atbildes raksta 9.-15.punktu). Kā minēts iepriekš, tad Pašvaldība ir pieteikusi procesuālu lūgumu tiesvedību daļā par Saistošo noteikumu

2.1.apakšpunkta atbilstību Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem lietā Nr.2025-32-03 izbeigt.

Tātad, ja Pieteikuma iesniedzējas nevar pierādīt to, ka kāda no tām pašlaik organizē azartspēles Pašvaldībai piederošajā nekustamajā īpašumā, tad Saistošo noteikumu 2.1.apakšpunkts neaizskar Pieteikuma iesniedzēju tiesības un nevar radīt tām Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumu.

Tādejādi, ievērojot Satversmes tiesas likuma 29.panta pirmās daļas 3. punktu un 20.panta piektās daļas 3.punktu, tiesvedība lietā Nr.2025-32-03 daļā par Saistošo noteikumu 2.1.apakšpunkta atbilstību Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem ir izbeidzama.

Jāvērš Satversmes tiesas uzmanība uz to, ka analogiski secinājumi ir izdarāmi arī attiecībā uz Saistošo noteikumu 2.punktā ietvertajiem vārdiem: “Izņemot četru un piecu zvaigžņu viesnīcas”. Proti, kā redzams no Pieteikuma iesniedzēju Pieteikuma un Satversmes tiesas 2025.gada 27.augusta lēmuma par lietas Nr.2025-32-03 ierosināšanu, tad Pieteikuma iesniedzējas ir apstrīdējušas visu Saistošo noteikumu 2. un 3. punktu, par ko arī ir tikusi ierosināta lieta Nr. 2025-32-03. Neraugoties uz minēto, no Pieteikuma nav iespējams pārliecināties par Saistošo noteikumu 2.punktā ietverto vārdu: “Izņemot četru un piecu zvaigžņu viesnīcas” negatīvo ietekmi uz Pieteikuma iesniedzējām. No Pieteikuma nevar konstatēt minēto Saistošo noteikumu 2.punktā ietverto vārdu radīto pamattiesību aizskārumu. Šie vārdi paredz izņēmumu no Pašvaldības noteiktajiem azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem. Jāuzsver, ka tā nav Pašvaldības izdarīta izvēle, bet Saeimas pieņemtā Azartspēļu un izložu likuma, turpmāk – Azartspēļu likums, 42.panta trešās daļas otrajā teikumā ietverts noteikums. Arī Pašvaldības Atbildes rakstā (sk. 89.punktu) ir norāde par to, ka Pieteikuma iesniedzējas pašlaik organizē azartspēles atsevišķās viesnīcās Pašvaldības teritorijā. No minētā pašlaik nav secināms, ka Saistošo noteikumu 2.punktā ietvertie vārdi: “Izņemot četru un piecu zvaigžņu viesnīcas” aizskartu Pieteikuma iesniedzēju Satversmē noteiktās pamattiesības.

Tādejādi, ievērojot Satversmes tiesas likuma 29.panta pirmās daļas 3.punktu un 20.panta piektās daļas 3.punktu, tiesvedība lietā Nr.2025-32-03 daļā par Saistošo noteikumu 2. punktā ietverto vārdu “Izņemot četru un piecu zvaigžņu viesnīcas” atbilstību Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem ir izbeidzama.

2. Apstrīdētās normas

Pašvaldības dome Saistošos noteikumus ir izdevusi 2025.gada 26.martā. Minētie noteikumi 2025.gada 31.martā ir tikuši publicēti oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" un tie ir stājušies spēkā 2025.gada 1.aprīlī.

Saistošo noteikumu 2.punkts noteic:

"2. Izņemot četru un piecu zvaigžņu viesnīcas, azartspēles nav atļauts organizēt:

2.1. pašvaldībai piederošos nekustamajos īpašumos;

2.2. apkaimju centros¹;

2.3. izglītības iestāžu teritorijās un 300 m attālumā no izglītības iestāžu ēkām un teritorijām;

2.4. dzelzceļa stacijās, autoostās, lidostās un pasažieru ostās, 500 m attālumā no dzelzceļa stacijām, autoostām, lidostām, pasažieru ostām un 300 m attālumā no pārējām sabiedriskā transporta pieturvietām;

2.5. funkcionālajās zonās (atbilstoši Rīgas teritorijas plānojumam) DzS1, DzS2, DzM1, DzM2, DzD1 un 300 m attālumā no šo funkcionālo zonu teritoriju robežām;

2.6. kultūras pieminekļos un to teritorijās, to aizsargjoslās un Rīgas teritorijas plānojumā noteiktajās apbūves aizsardzības teritorijās."

Kā redzams no Saistošo noteikumu 2.punktā ietvertajiem sešiem apakšpunktiem, tad katrs no tiem ir atsevišķa tiesību norma. To apliecina tas, ka katrs no apakšpunktiem noteic, lai arī līdztekus ar citiem piemērojamu, taču patstāvīgu azartspēļu organizēšanas aizliegumu Pašvaldības teritorijā. Tādejādi katra Saistošo noteikumu 2.punkta apakšpunkta, izņemot 2.1.apakšpunkta, atbilstība Satversmes 1. un 105.pantam ir vērtējama individuāli.

Saistošo noteikumu 3.punkts paredz, ka:

"3. Pašvaldība atceļ izsniegto atļauju atvērt kazino, spēļu zāli, bingo zāli, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietu un organizēt attiecīgās azartspēles konkrētajās telpās, kur saskaņā ar saistošo noteikumu 2. punktu nav atļauts organizēt azartspēles. Pašvaldības izsniegtā atļauja atvērt kazino, spēļu zāli, bingo zāli, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietu un organizēt attiecīgās azartspēles konkrētajās telpās zaudē spēku pēc pieciem gadiem, skaitot no attiecīgā Rīgas domes lēmuma spēkā stāšanās dienas."

No tā secināms, ka Pieteikuma iesniedzējas ir apstrīdējušas Pašvaldības Saistošajos noteikumos noteiktos azartspēļu organizēšanas ierobežojumus un arī noteikumus, kas paredz Pašvaldības

izsniegto atļauju atcelšanu un spēkā esamību, atbilstību Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem.

3. Ar Apstrīdētajām normām noteiktā Satversmes 105.pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma raksturojums

Satversmes 105. pantā noteiktās tiesības uz īpašumu ir visas mantiska rakstura tiesības, kuras persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas (sk. Satversmes tiesas 2011.gada 30.marta sprieduma lietā Nr.2010-60-01 17.1.punktu, Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 15.2. punktu). Minētā konstitucionālā ranga garantija ietver īpašnieka tiesības izmantot viņam piederošo īpašumu pēc saviem ieskatiem, kā arī gūt no tā ekonomisku labumu (sk. Satversmes tiesas 2024. gada 3. jūlija sprieduma lietā Nr. 2022—44-01 14.2.punktu).

Satversmes tiesa ir tieši atzinusi, ka: “[..] pieteikumu iesniedzēju iegūtās tiesības uz licences pamata veikt noteikta veida komercdarbību, organizējot azartspēles pašvaldības atļautajās vietās, ietilpst Satversmes 105.panta pirmo triju teikumu tvērumā.”(sk. Satversmes tiesas 2024.gada 4.aprīļa sprieduma lietā Nr.2023-27-03 10.punktu).

Lietā Nr. 2025-32-03 sākotnēji nozīme piešķirama ar Apstrīdētajām normām noteiktā pamattiesību ierobežojuma vērtējumam pēc būtības.

Kā secināms no Pieteikuma (sk. Pieteikuma 2.punktu), tad Pieteikuma iesniedzējas organizē azartspēles Pašvaldības administratīvajā teritorijā. Arī Pašvaldība, atsaucoties uz aktīvajām licencēm, norāda, ka Pieteikuma iesniedzējas darbojas azartspēļu organizēšanas jomā Pašvaldības teritorijā (sk., piem., Atbildes raksta 89.punktu). Tādejādi secināms, ka Pieteikuma iesniedzējas ir izmantojušas līdz šim paredzētās tiesības organizēt azartspēles gan azartspēļu zālēs, gan arī četru un piecu zvaigžņu viesnīcās Pašvaldības teritorijā.

Kā uzsvērusi Satversmes tiesa, tad “Lai izvērtētu apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. pantam, ir nepieciešams konstatēt cēloņsakarību starp apstrīdētajām normām un personai radītajām negatīvajām mantiskajām sekām.” (sk. Satversmes tiesas 2011.gada 30.marta sprieduma lietā Nr.2010-60-01 17.3.punktu).

Apstrīdēto normu ietekme uz Pieteikuma iesniedzēju mantiskajām interesēm ir aplūkojama kā no Saistošo noteikumu mērķa un satura, tā arī visas Latvijas tiesību sistēmas pozīcijām.

Lietā Nr.2025-32-03 tiek vērtēta Apstrīdēto normu atbilstība Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem. Apstrīdētās normas noteic ierobežojumus azartspēļu organizētājiem, tādēļ, vērtējot minētās normas, vērā ir ņemams arī azartspēļu organizēšanas tiesiskais regulējums (sk. Satversmes tiesas 2019.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2018-17-03 18.punktu).

Azartspēļu likuma mērķis, ievērojot tā 2.panta pirmās daļas noteikumus, ir nodrošināt sabiedrības interešu un spēlētāju tiesību aizsardzību. Minētā panta otrajā daļā likumdevējs ir noteicis likuma darbības jomu, proti – tas nosaka azartspēļu un izložu organizēšanas kārtību un azartspēļu pakalpojumu sniegšanas kārtību, reglamentē azartspēļu un izložu organizētāja darbību, azartspēļu pakalpojumu sniedzēja darbību, atbildību un uzraudzību, kā arī nosaka to personu tiesības, pienākumus un atbildību, uz kurām attiecas šā likuma prasības. Azartspēļu likuma 1.panta 1.punkts tieši noteic, ka: “azartspēle — spēle, kurā fiziskā persona, iemaksājot dalības likmi, var iegūt laimestu, kas pilnīgi vai daļēji ir atkarīgs no veiksmes gadījuma vai apstākļiem, kuri iepriekš nav zināmi. Par azartspēli nav uzskatāma tāda spēle spēļu automātā, kurā vienīgais laimests ir bezmaksas spēle šajā spēļu automātā, kā arī spēle spēļu automātā ar mantiska rakstura laimestu (izņemot laimestu naudā), kura vērtība nav lielāka par 15 euro;”.

Azartspēļu likuma 20.pants noteic, ka: “Azartspēles drīkst organizēt tikai kazino, spēļu zālēs, bingo zālēs, kā arī totalizatora vai derību likmju pieņemšanas vietās, ja ir saņemta attiecīga azartspēļu organizēšanas vietas licence.”

Azartspēļu likuma VI nodaļa ir veltīta azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem. Minētās nodaļas trīs pantos likumdevējs ir noteicis: 1) azartspēļu organizētāja komercdarbības ierobežojumus; 2) azartspēļu organizēšanas ierobežojumus; 3) pašvaldību tiesības azartspēļu regulēšanā. Azartspēļu likuma 41.panta otrā daļa vienlaikus paredz divus nozīmīgus aspektus azartspēļu organizēšanas ierobežojumu kontekstā. Šie aspekti ir aplūkojami sasaistē ar citiem noteikumiem Azartspēļu likumā.

Pirmkārt, likumdevējs ir norādījis, ka azartspēles nav atļauts organizēt: 1) valsts iestādēs; 2) baznīcās un kulta celtnēs; 3) ārstniecības un izglītības iestāžu ēkās; 4) aptiekās, pasta struktūrvienībās vai kredītiestādēs; 5) publisko pasākumu rīkošanas vietās šo pasākumu norises laikā, izņemot totalizatoru un derības; 6) teritorijās, kurām noteiktā kārtībā piešķirts tirgus statuss; 7) veikalos, kultūras iestādēs, dzelzceļa stacijās, autoostās, lidostās, ostās, izņemot spēļu zāles, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietas, kas izveidotas ar būvkonstrukcijām norobežotās telpās ar atsevišķu ieeju tikai no ārpuses; 8) bāros un kafejnīcās, izņemot totalizatoru un derības;

9) dienesta viesnīcās; 10) ēkās, kurās ir dzīvokļi un ieeja uz tiem no ēkas ārpuses ir kopēja ar ieeju uz azartspēļu organizēšanas vietu. Šādi ierobežojumi ir noteikti likumā, kas nozīmē, ka tie ir saistoši un ievērojami kā azartspēļu organizētājiem, tā arī pašvaldībām.

Otrkārt, Azartspēļu likuma 41.panta otrajā daļā likumdevējs ir noteicis, ka azartspēles nav atļauts organizēt attiecīgās pašvaldības vietās vai teritorijās, kuras noteiktas pašvaldības saistošajos noteikumos. Tādejādi likumdevējs azartspēļu organizēšanas aizliegumu katalogā ir ietvēris attiecīgo pašvaldību saistošajos noteikumos paredzētās vietas un teritorijas. Šis aspekts ir aplūkojams ciešā sasaistē ar Azartspēļu likuma 42.pantā noteiktajām pašvaldību tiesībām azartspēļu regulēšanā. Proti, minētā panta desmitā daļa tieši paredz, ka: "Pašvaldībai ir tiesības izdot saistošos noteikumus, ar kuriem tiek noteiktas vietas un teritorijas, kurās azartspēles nav atļauts organizēt."

Treškārt, likumdevējs Azartspēļu likuma 42.panta trešās daļas otrajā teikumā ir noteicis, ka:

"Pašvaldības atļauja nav nepieciešama kazino atvēršanai četru un piecu zvaigžņu viesnīcās."

Minētais regulējums, kas aplūkojams sasaistē ar Azartspēļu likuma 26.panta otrās daļas 4.punktu un tā trešo daļu, atspoguļo likumdevēja izvēli atļaut azartspēļu organizēšanu četru un piecu zvaigžņu viesnīcās visā valsts teritorijā. Tādejādi tiek iezīmētas arī pašvaldību tiesību robežas azartspēļu regulēšanā. Šim aspektam ir nozīme lietā Nr.2025-32-03, ja tiek vērtēts ar Saistošajiem noteikumiem noteikto azartspēļu organizēšanas ierobežojumu apjoms Pašvaldības teritorijā.

No Saistošo noteikumu 2.punkta regulējuma var secināt, ka Pašvaldība ir gan pārņēmusi Azartspēļu likumā Saeimas noteiktos azartspēļu organizēšanas ierobežojumus (piem., dzelzceļa stacijās, autoostās, lidostās), gan paredzējusi citus azartspēļu ierobežojumus.

Ja vērtē ar Saistošajiem noteikumiem noteiktos ierobežojumus, izņemot 2.1.apakšpunktu, azartspēļu organizēšanā, tad secināms, ka Pašvaldība savas kompetences ietvaros tos ir attiecinājusi uz:

- 1) Pašvaldības apkaimju centriem;
- 2) izglītības iestāžu teritorijām un teritorijām 300 metru rādiusā ap izglītības iestāžu ēkām un teritorijām;
- 3) dzelzceļa stacijām, autoostām, lidostām un pasažieru ostām, teritorijām 500 metru rādiusā ap dzelzceļa stacijām, autoostām, lidostām, pasažieru ostām;
- 4) teritorijām 300 metru rādiusā ap sabiedriskā transporta pieturvietām;

- 5) funkcionālajām zonām (atbilstoši Rīgas teritorijas plānojumam) DzS1, DzS2, DzM1, DzM2, DzD1 un 300 metru platu zonu ap minēto funkcionālo zonu teritoriju robežām;
- 6) kultūras pieminekļiem un to teritorijām, to aizsargjoslām un Rīgas teritorijas plānojumā noteiktajām apbūves aizsardzības teritorijām.

Tādejādi var secināt, ka Pašvaldība Saistošajos noteikumos ir noteikusi plašus ierobežojumus azartspēļu organizēšanai Pašvaldības teritorijā. Šajā kontekstā gan jāuzsver, ka šādi ierobežojumi nevar tikt traktēti kā absolūts azartspēļu aizliegums.

Tātad secināms, ka ar Apstrīdētajām normām ir ierobežotas Pieteikumu iesniedzējām Satversmes 105.panta pirmajos trīs teikumos noteiktās pamattiesības.

4. Ar Apstrīdētajām normām noteiktā pamattiesību ierobežojuma atbilstības Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem izvērtējums

Satversmes 1.pants noteic, ka "Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika."

Satversmes 105.panta pirmie trīs teikumi tieši noteic, ka: "Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu."

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka gadījumā, ja lietā ir apstrīdēta normas atbilstība gan tiesiskās paļāvības principam, gan arī Satversmes 105.pantam, apstrīdētās normas atbilstība Satversmes 1.pantam ir vērtējama kopsakarā ar Satversmes 105.pantu (sk. Satversmes tiesas 2017.gada 8.marta sprieduma lietā Nr.2016-07-01 16.3.punktu).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai izvērtētu Satversmes 105.pantā noteikto pamattiesību ierobežojuma atbilstību Satversmei, ir jānoskaidro, vai tas ir noteikts ar likumu, vai tas noteikts leģitīma mērķa labad un vai tas atbilst samērīguma principam (sk. Satversmes tiesas 2013.gada 1.marta sprieduma lietā Nr.2012-07-01 15.punktu un tajā ietverto atsauci uz Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 22. punktu).

4.1. Apstrīdētajās normās paredzētais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, vērtējot tiesību uz īpašumu ierobežojuma konstitucionalitāti, vispirms ir jāpārbauda, vai ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu un tādā likumdošanas procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam (sk. Satversmes tiesas

2024. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2023-09-0106 18.punktu, 2024. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2023-04-0106 17. punktu). Kā savulaik norādījusi Latvijas konstitucionālā tiesa, tad pamattiesību ierobežojums atbilst kritērijam “noteikts saskaņā ar likumu”, ja: a) tas noteikts nacionālajās tiesībās; b) šāds likums personai ir pieejams; c) tas ir pietiekami skaidri formulēts (sk. Satversmes tiesas 2009. gada 4. februāra sprieduma lietā Nr. 2008-12-01 10.1.punktu, Satversmes tiesas 2008. gada 22.decembra sprieduma lietā Nr. 2008-11-01 11.1.punktu).

Lai būtu iespējams konstatēt, ka uz Pieteikuma iesniedzējām attiecināmais ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu, pirmkārt, ir jāvērtē Pašvaldības tiesības izdot Saistošos noteikumus, deleģējumu, kas paredz šādas Pašvaldības tiesības, kā arī to, vai Apstrīdētās normas ir pietiekami skaidri formulētas.

Kā norādījusi Satversmes tiesa, tad demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnorma un Satversmes 101.pants ietver pašvaldību principu un rada tiesisku pamatu pašvaldību institucionālai pastāvēšanai un funkcionālai darbībai (sk. Satversmes tiesas 2019.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2018-17-03 18.punktu).

Pašvaldību likuma 44.panta pirmā daļa noteic, ka: “Dome atbilstoši likumā vai Ministru kabineta noteikumos ietvertam pilnvarojumam izdod saistošos noteikumus.” Kā norādījusi Satversmes tiesa, tad likumības un varas dalīšanas princips paredz pašvaldības tiesības izdot saistošos noteikumus tikai likumā noteiktos gadījumos, likuma ietvaros, un tie nedrīkst būt pretrunā ar Satversmes normām, kā arī citām augstāka juridiska spēka tiesību normām (sk. Satversmes tiesas 2016.gada 12.februāra sprieduma lietā Nr.2015-13-03 14.1. un 14.3.punktu).

Latvijas konstitucionālā tiesa ir atzinusi, ka pašvaldības saistošie noteikumi ir pašvaldības domes izpildu varas instruments, ar kura palīdzību dome var organizēt savu autonomo funkciju izpildi un noregulēt citus jautājumus, ja likums vai Ministru kabineta noteikumi ir pašvaldību tam pilnvarojuši (sk. Satversmes tiesas 2018.gada 15.novembra sprieduma lietā Nr.2018-07-05 15.2.punktu).

Azartspēļu likuma 41.panta otrās daļas 11.punkts paredz to, ka azartspēles nav atļauts organizēt attiecīgās pašvaldības vietās vai teritorijās, kuras noteiktas pašvaldības saistošajos noteikumos. Azartspēļu likuma 42.panta desmitā daļa tieši noteic, ka: “Pašvaldībai ir tiesības izdot saistošos noteikumus, ar kuriem tiek noteiktas vietas un teritorijas, kurās azartspēles nav atļauts organizēt.”

Arī Satversmes tiesa, interpretējot Azartspēļu likuma 41.panta otrās daļas 11.punktu un 42.panta desmitās daļas regulējumu, ir atzinusi, ka pašvaldība ir tiesīga noteikt azartspēļu organizēšanas aizliegumu arī saistošajos noteikumos (sk. Satversmes tiesas 2023.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.2022-13-05 18.punktu).

Tādejādi secināms, ka Pašvaldība bija tiesīga noteikt azartspēļu organizēšanas aizliegumu ar Saistošo noteikumu palīdzību.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka: "Interpretējot Azartspēļu likuma 41.panta otrās daļas 11.punktu un 42.panta desmito daļu, Satversmes tiesa secina, ka šajās tiesību normās nav noteikts to vietu un teritoriju skaits, kurās pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem drīkst aizliegt azartspēļu organizēšanu. Proti, pašvaldība ir tiesīga noteikt neierobežoti daudz vietu un teritoriju, kurās azartspēles organizēt nav atļauts, turklāt šāds ierobežojums var tikt noteikts ikvienā pašvaldības vietā vai teritorijā, izņemot tās vietas, kurās saskaņā ar Azartspēļu likumā noteikto pašvaldības atļauja azartspēļu organizēšanas vietas atvēršanai nav nepieciešama." (sk. Satversmes tiesas 2023.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.2022-13-05 20.punktu).

Neraugoties uz iepriekš minēto, pašvaldībai, nosakot azartspēļu organizēšanas ierobežojumus, ir jānodrošina līdzsvars starp azartspēļu organizēšanu un sabiedrības interesēm (sk. Satversmes tiesas 2019.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2018-17-03 19.4.punktu). Pašvaldība nav tiesīga rīkoties patvaļīgi, tās rīcībai ir jābūt objektīvi pamatotai un jābalstās uz racionāliem apsvērumiem (sk. Satversmes tiesas 2009.gada 19.novembra spriedumu lietā Nr.2009-09-03 16.3.punktu).

Īpaši jāuzsver, ka Satversmes tiesa, vērtējot pašvaldību pilnvarojuma apmēru azartspēļu ierobežošanā, ir atzinusi, ka: " [...] visā pašvaldības teritorijā azartspēļu organizēšana varētu tikt aizliegta tikai tad, ja pašvaldība pēc katras tās administratīvajā teritorijā ietilpstošās vietas un teritorijas izvērtēšanas nonāktu pie secinājuma, ka azartspēļu organizēšanas aizliegums katrā no šīm vietām un teritorijām ir nepieciešams un kopumā tas aptver visu pašvaldības teritoriju." (sk. Satversmes tiesas 2023.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.2022-13-05 20.punktu).

Tādejādi secināms, ka pašvaldībām ir plašas tiesības ar saistošajiem noteikumiem noteikt ierobežojumus azartspēļu organizēšanā, kā arī pat attiecināt šādus ierobežojumus uz visu pašvaldības teritoriju. Šajā kontekstā gan jāuzsver, ka pašvaldībai vienlaikus ir jānodrošina līdzsvars starp azartspēļu organizēšanu un sabiedrības interesēm, ierobežojumi jābalsta uz racionāliem apsvērumiem, tās rīcībai jābūt objektīvi pamatotai, kā arī jāievēro patvaļīgas rīcības aizliegums.

Kā minēts iepriekš, tad Pašvaldība Saistošajos noteikumos nav ietvērusi absolūtu azartspēļu aizliegumu Pašvaldības teritorijā, taču paredzējusi saturiski plašus azartspēļu organizēšanas ierobežojumus.

Tātad var secināt, ka Pašvaldība, pieņemot Saistošos noteikumus, nav pārkāpusi Azartspēļu likuma 41.panta otrās daļas 11.punktā un 42.panta desmitajā daļā noteiktā pilnvarojuma robežas.

Tehniski var tikt kritizēta Pašvaldības izvēlēta redakcionālā pieeja atsevišķos Saistošo noteikumu 2.punkta apakšpunktos. Piemēram, 2.3.apakšpunkts noteic to, ka azartspēles organizēt nav atļauts 300 metru attālumā no izglītības iestāžu ēkām un teritorijām. Domājams, ka precīzāk Pašvaldības ieceri varētu formulēt tādejādi, ka azartspēles nav atļauts organizēt tuvāk par 300 metriem no izglītības iestāžu ēkām un teritorijām. Analogiski apsvērumi var tikt attiecināti arī uz Saistošo noteikumu 2.4. un 2.5.apakšpunktos norādītajiem attālumiem. Minētais gan nekādā mērā neliedz uzskatīt, ka kopumā Saistošie noteikumi ir pietiekami skaidri un precīzi formulēti. Nekas neliecina, ka arī Pieteikuma iesniedzējām nebūtu skaidrs un saprotams Saistošo noteikumu saturs minētajā aspektā.

Atsevišķi jāvērs š Satversmes tiesas uzmanība uz Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunkta regulējumu tiktāl, ciktāl tas paredz aizliegumu organizēt azartspēles “pasažieru ostās” un 500 metru rādiusā ap “pasažieru ostām”.

Ostu likuma 2.panta pirmā daļa noteic, ka: “Osta ir ar robežām noteikta Latvijas sauszemes teritorijas daļa, ieskaitot mākslīgi izveidotos uzbērumus, un iekšējo ūdeņu daļa, ieskaitot iekšējos un ārējos reidus un kuģu ceļus ostas pieejā, kas iekārtoti kuģu un pasažieru apkalpošanai, kravas, transporta un ekspedīciju operāciju veikšanai un citai saimnieciskai darbībai.” Ostu likumā nav sastopams termins “pasažieru osta”. Arī Rīgas brīvostas likumā un Ministru kabineta 2020. gada 4. februāra noteikumos Nr. 77 “Rīgas brīvostas noteikumi” termins “pasažieru osta” netiek lietots. Šādu terminu nepazīst arī Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likums.

Tikai Jūras kodeksā divās vietās sastopams termins “pasažieru osta”. Likumdevējs, regulējot pasažieru pārvadājumus, Jūras kodeksa 238.panta otrajā daļā ir noteicis, ka: “Kajītes bagāžas pārvadājums (papildus šā panta pirmajā daļā noteiktajam laika posmam) ietver arī laika periodu, kurā pasažieris atrodas pasažieru ostā vai piestātnē vai jebkurā citā vietā ostā, ja pārvadātājs, viņa darbinieks vai pārstāvis ir saņēmis bagāžu un nav to vēl nogādājis pasažierim.” Minētā panta

ceturtajā daļā ir noteikts, ka: “Pasažiera pārvadājums neietver laika periodu, kurā pasažieris atrodas pasažieru ostā vai pietātnē vai jebkurā citā vietā ostā.”

Neraugoties uz minēto, attiecībā uz Pašvaldību nevar izdarīt secinājumu, ka tās teritorijā būtu kāda “pasažieru osta”. Tādejādi nav saprotams minētā regulējuma saturs, ar kuru – līdztekus Azartspēļu likumā paredzētajam aizliegumam organizēt azartspēles ostās, izņemot spēļu zāles, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietas, kas izveidotas ar būvkonstrukcijām norobežotās telpās ar atsevišķu ieeju tikai no ārpuses, būtu ierobežojama azartspēļu organizēšana “pasažieru ostā” un 500 metru rādiusā ap to.

Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka tiesību normai, kas ierobežo personas pamattiesības, jābūt gan saprotamai, gan paredzamai – tai jābūt formulētai tik precīzi un skaidri, lai persona varētu izprast no tās izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas, kā arī tā, lai norma nodrošinātu aizsardzību pret tās patvaļīgu piemērošanu (sk. Satversmes tiesas 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01 14. punktu). Saistošo noteikumu 2.4.punkts tiktāl, ciktāl tas paredz aizliegumu organizēt azartspēles “pasažieru ostās” un 500 metru attālumā no “pasažieru ostām”, nav uzskatāms par skaidru un saprotamu. Tas nozīmē, ka ar šādu regulējumu paredzētais pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu un tas nav atbilstošs Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem.

Saistošo noteikumu 3.punkts noteic, ka: “Pašvaldība atceļ izsniegto atļauju atvērt kazino, spēļu zāli, bingo zāli, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietu un organizēt attiecīgās azartspēles konkrētajās telpās, kur saskaņā ar saistošo noteikumu 2. punktu nav atļauts organizēt azartspēles. Pašvaldības izsniegtā atļauja atvērt kazino, spēļu zāli, bingo zāli, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietu un organizēt attiecīgās azartspēles konkrētajās telpās zaudē spēku pēc pieciem gadiem, skaitot no attiecīgā Rīgas domes lēmuma spēkā stāšanās dienas.”

Šis regulējums noteic pienākumu Pašvaldībai atcelt izsniegto atļauju atvērt un organizēt azartspēles telpās, uz kurām attiecināmi Saistošo noteikumu 2.punktā noteiktie ierobežojumi. Jāuzsver, ka minētās atļaujas, ievērojot Saistošo noteikumu 3.punkta otro teikumu, nezaudē spēku tūlītēji, bet pēc pieciem gadiem no Rīgas domes lēmuma spēkā stāšanās dienas. Var secināt, ka ar apstrīdēto Saistošo noteikumu 3.punktu Pašvaldība ir paredzējusi procedūru, kādā pakāpeniski tiek iedzīvināti Saistošo noteikumu 2.punktā noteiktie azartspēļu organizēšanas ierobežojumi. Tā kā iepriekš secināts, ka Pašvaldībai bija tiesības ar Saistošajiem noteikumiem noteikt ierobežojumus azartspēļu organizēšanai, tad arī aplūkotā regulējuma kontekstā nav saskatāma Pašvaldībai

deleģētu pilnvaru pārsniegšana. Arī Saistošo noteikumu 3.punkta saturs neliecina par to, ka būtu pieļautas atkāpes no labas likumdošanas principa, jo tas pietiekami skaidri un saprotami atspoguļo Pašvaldības ieceres noteikto azartspēļu organizēšanas ierobežojumu iedzīvināšanā.

Tātad secināms, ka ar Apstrīdētajām normām, izņemot Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunktā noteikto aizliegumu organizēt azartspēles pasažieru ostās un 500 metru attālumā no pasažieru ostām, noteiktais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu.

4.2. Ar Apstrīdētajām normām noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis

Ikvienu pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums ir nosakāms svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad (sk. Satversmes tiesas 2011. gada 22. novembra sprieduma lietā Nr. 2011-04-01 16. punktu).

Gan Pašvaldība (sk. Atbildes raksta 19.punktu), gan arī Pieteikuma iesniedzējas (sk. Pieteikuma 140.punktu) ir vienisprātis, ka ar Apstrīdētajām normām noteiktajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis – sabiedrības labklājības aizsardzība. Arī Satversmes tiesa, vērtējot azartspēļu organizēšanas ierobežojumus, ir norādījusi, ka tie var kalpot vienlaikus vairākiem mērķiem. Tie var kalpot sabiedrības interesēm tikt aizsargātai no nelabvēlīgas ietekmes un spēlētāju, kā arī to tuvinieku tiesību aizsardzībai – tātad citu cilvēku un sabiedrības labklājības aizsardzībai (sk. Satversmes tiesas 2019.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2018-17-03 19.5.punktu).

Ar Pašvaldības Saistošajiem noteikumiem noteiktie azartspēļu organizēšanas ierobežojumi primāri kalpo sabiedrības labklājības un citu cilvēku tiesību aizsardzībai. Būtiski uzsvērt, ka šie ierobežojumi ir vērsti uz indivīda un sabiedrības labklājībai nelabvēlīgas ietekmes cēloņu samazināšanu. Proti, tie tieši iedarbojas uz azartspēļu atkarības un labklājības risku izraisītāju. Pārējie likumdevēja noteiktie mehānismi, piemēram, personas rīcībspējas ierobežošana un aizgādnības nodibināšana izšķērdīgas dzīves dēļ (sk. Civillikuma 217.panta 2.punktu, Civilprocesa likuma 34.nodaļu) ir reakcija uz šādas nelabvēlīgas ietekmes sekām. Arī Eiropas Savienības Tiesa ir uzsvērusi, ka azartspēļu organizēšanas ierobežojumi ir vērsti uz pilsoņu pamudināšanas uz pārmērīgiem izdevumiem saistībā ar spēlēm novēršanu (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2012.gada 19.jūlija sprieduma lietā Nr.C-470/11 39.punktu).

Tā kā Saistošo noteikumu 2.punktā ietvertajiem azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem ir leģitīmi mērķi, tad arī Saistošo noteikumu 3.punktā paredzētā procedūra Pašvaldības noteikto ierobežojumu ieviešanai kalpo šo mērķu sasniegšanai, kas nozīmē, ka arī šī regulējuma kontekstā ir

konstatējama leģitīmo mērķu esamība. No minētā ir secināms, ka Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību ierobežojumam, kas paredzēts Apstrīdētajās normās, ir leģitīmi mērķi.

Tātad secināms, ka ar Apstrīdētajām normām noteiktajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīmi mērķi.

4.3 Ar Apstrīdētajām normām noteiktā pamattiesību ierobežojuma samērīgums

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nolūkā izvērtēt pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, pirmkārt, jāpārbauda, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai, proti, vai ar izraudzītajiem līdzekļiem šos mērķus var sasniegt (sk. Satversmes tiesas 2024. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2023-09-0106 21. punktu). Tiesību normas izdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, ja ar attiecīgo regulējumu šis mērķis tiek sasniegts (sk. Satversmes tiesas 2010.gada 7.oktobra sprieduma lietā Nr.2010-01-01 13.punktu).

Satversmes tiesa, savulaik vērtējot azartspēļu ierobežošanas aizliegumu Rīgas pilsētas vēsturiskajā centrā, ir norādījusi, ka: “Apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums pasargā personas no pieejas spēļu zālēm un līdz ar to arī no potenciālas azartspēļu atkarības, jo spēļu zāļu pieejamība ir viens no atkarību veicinošiem faktoriem. Tātad minētais ierobežojums ļauj aizsargāt citu cilvēku tiesības un sabiedrības labklājību.” (sk. Satversmes tiesas 2019.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2018-17 – 3 20.1.punktu).

Apstrīdētās normas Lietā Nr.2025 – 32 – 03 ir vērstas uz pieejas ierobežošanu azartspēļu organizēšanas vietām, kas tādejādi pasargā indivīdu un sabiedrību kopumā no azartspēļu atkarības un tās radītajām nelabvēlīgajām mantiskajām sekām gan pašam spēlētājam, gan arī tā tuviniekiem. Saistošajos noteikumos paredzētie azartspēļu organizēšanas ierobežojumi, kas pastāv līdztekus Azartspēļu likumā noteiktajiem, ir raksturojami no vairākām pozīcijām.

Pirmkārt, tie ir teritoriāli, jo aizliegumu piesaista noteiktiem objektiem, teritorijām ap tiem, kā arī funkcionālajam zonējumam Pašvaldības teritorijā un apkaimēm. Saistošo noteikumu paskaidrojumu rakstā Pašvaldība šādu izvēli citstarp ir saistījusi ar cilvēku plūsmu un sabiedrības kustības intensitāti.

Otrkārt, šos ierobežojumus raksturo sasaiste ar noteiktu objektu funkcijām un raksturu. Piemēram, Pašvaldība ir noteikusi ierobežojumus azartspēļu organizēšanai noteiktā attālumā no izglītības

iestāžu ēkām un teritorijām, kā arī noteikusi aizliegumu tās organizēt kultūrvēsturiskajos pieminekļos, to teritorijās un aizsargjoslās.

Tā kā Saistošo noteikumu 2.punkta apakšpunktos ietverti patstāvīgi tiesiskie pamati azartspēļu organizēšanas ierobežošanai, tad to piemērotība leģitīmo mērķu sasniegšanai ir vērtējama individuāli.

Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumu Nr.240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" 2.3.apakšpunkts noteic, ka apkaime ir nosacīta lieluma apdzīvota vide pilsētās, ciemos un lauku teritorijā ar savu identitāti, ko nosaka apbūves raksturs, ainava un iedzīvotāju kopības izjūta.

Pašvaldības dome 2023.gada 27.septembrī, pieņemot lēmumu Nr. RD-23-2932-lē, ir apstiprinājusi Apkaimju centru attīstības plānu 2024.-2028.gadam. Minētais plāns noteic, ka apkaimju centri:

- 1) ir centrālas vietas Rīgas apkaimēs ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas, kas pilda vietējā līmeņa pakalpojumu saņemšanas vietas, sociālās un rekreatīvās funkcijas;
- 2) reprezentē apkaimes identitāti, stiprina iedzīvotāju piederības sajūtu savai dzīvesvietai un nodrošina iespēju iedzīvotājiem pulcēties un atpūsties;
- 3) ir noteikti esošajos un potenciālajos aktivitāšu un iedzīvotāju koncentrācijas mezgļpunktos, kur iespējams attīstīt pievilcīgu publisko telpu visiem apkaimes iedzīvotājiem;
- 4) primāri kalpo par iedzīvotāju tikšanās un brīvā laika pavadīšanas vietu, bet sekundāri – tie kalpo par ikdienā nepieciešamo pakalpojumu saņemšanas vietu tuvējās apkaimes iedzīvotājiem (sk. 5.lpp.).

No aplūkotā plāna secināms, ka Rīgā ir 33 apkaimju centri, kas ir iedalīti trīs kategorijās, balstoties uz to pilsētībūvniecisko struktūru, –savrupmāju teritoriju apkaimju centri, mazstāvu jauktas apbūves apkaimju centri un lielmēroga dzīvojamo apkaimju centri. Kā redzams no Apkaimju centru attīstības plāna 2024.-2028.gadam, tad papildus ir identificētas 15 apkaimes ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas, kurām jāizvērtē perspektīvo apkaimju centru noteikšana. No iepriekš minētā var secināt, ka apkaimju centru identificēšana un noteikšana tiek veikta pēc noteiktiem un paredzamiem kritērijiem, kā arī tām nav raksturīga izteikta mainība. Kā Pašvaldība norāda Saistošo noteikumu paskaidrojuma rakstā, tad apkaimju centrus raksturo salīdzinoši intensīva cilvēku plūsma. Tādejādi var secināt, ka ar Saistošo noteikumu 2.2.apakšpunktu, nosakot aizliegumu organizēt azartspēles apkaimju centros, Pašvaldība ir paredzējusi aizliegumu Pieteikuma iesniedzējām veikt licencētu komercdarbību iedzīvotāju koncentrācijas mezgļpunktos

Pašvaldības teritorijā. Tādejādi secināms, ka Saistošo noteikumu 2.2.apakšpunktā izraudzītais līdzeklis ir piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo tiešā veidā mazina sabiedrības pieeju azartspēļu organizēšanas vietām, kā arī šo līdzekli raksturo noteikti kritēriji un paredzamība.

Saistošo noteikumu 2.3.apakšpunkts noteic aizliegumu organizēt azartspēles izglītības iestāžu teritorijās un 300 metru rādiusā no izglītības iestāžu ēkām un teritorijām. Azartspēļu likuma 41.panta otrās daļas 3.punkts paredz aizliegumu organizēt azartspēles izglītības iestāžu ēkās. Tādejādi secināms, ka Pašvaldība ir paplašinājusi azartspēļu organizēšanas aizliegumu.

Saistošo noteikumu paskaidrojuma rakstā šāda izvēle citstarp ir skaidrota ar to, ka izglītības iestādes ikdienā apmeklē liels nepilngadīgo skaits. Šāda nostāja ir atzīstama par pamatotu un saskanīgu ne tikai ar Azartspēļu likumā paredzēto azartspēļu organizēšanas aizliegumu, bet kopumā arī ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajā daļā nostiprināto bērnu tiesību un interešu prioritāti, kā arī šī likuma 4.pantā noteiktajiem mērķiem – veidot un nostiprināt sabiedrības interesēm atbilstošas vērtību orientācijas bērnam, kā arī bērna orientāciju uz darbu kā vienīgo morāli atbalstāmo eksistences līdzekļu iegūšanas un labklājības avotu. Arī Satversmes tiesa ir norādījusi, ka: “Papildus Azartspēļu likumā noteiktajiem azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem pašvaldība, izvērtējot konkrētās teritorijas apbūvi un infrastruktūras objektu izvietojumu, var liegt azartspēļu organizēšanu, piemēram, izglītības, kultūras, sporta iestāžu un kompleksu, aktīvās atpūtas un bērnu rotaļlaukumu tuvumā.” (sk. Satversmes tiesas 2024. gada 4. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2023-27-03 14.3.punktu). Tādejādi secināms, ka Saistošo noteikumu 2.3.apakšpunktā izraudzītais līdzeklis ir piemērots izvēlēto leģitīmo mērķu sasniegšanai.

Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunkts noteic, ka Pašvaldības administratīvajā teritorijā nav atļauts organizēt azartspēles dzelzceļa stacijās, autoostās, lidostās un pasažieru ostās, 500 metru attālumā no dzelzceļa stacijām, autoostām, lidostām, pasažieru ostām un 300 metru attālumā no pārējām sabiedriskā transporta pieturvietām. Šis regulējums ietver individuāli izvērtējamu ierobežojumu kopumu, kas apskatāms no vairākiem aspektiem.

Azartspēļu likuma 41.panta otrās daļas 7.punkts paredz aizliegumu azartspēles organizēt dzelzceļa stacijās, autoostās, lidostās, ostās, izņemot spēļu zāles, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietas, kas izveidotas ar būvkonstrukcijām norobežotās telpās ar atsevišķu ieeju tikai no ārpuses. Tātad secināms, ka Pašvaldība ir paplašinājusi likumdevēja jau noteiktos ierobežojumus.

Dzelzceļa likuma 19.panta pirmā daļa noteic, ka stacija ir dzelzceļa infrastruktūras objektu kopums, kas aizņem noteiktu daļu no dzelzceļa zemes nodalījuma joslas un nodrošina dzelzceļa pārvadājumu operāciju veikšanu. Minētā panta trešajā daļā ir noteikts, ka pieturas punkts ir vieta, kur apstājas vilciens, taču tam nav ceļu izvērsuma, un tas paredzēts tikai pasažieru iekāpšanai un izkāpšanai. Kā redzams no iepriekš minētā, tad nedz likumdevējs Azartspēļu likumā, nedz Pašvaldība Saistošajos noteikumos tiešu aizliegumu organizēt azartspēles dzelzceļa pieturas punktos nav noteikusi, jo aizliegums tiešā veidā attiecināts tikai uz dzelzceļa stacijām. Ministru kabineta 2006.gada 29.augusta noteikumi Nr. 712 "Dzelzceļa staciju, izmaiņas punktu un pieturas punktu - publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras objektu - atklāšanas, slēgšanas un nosaukuma piešķiršanas kārtība" noteic kārtību, kādā dzelzceļa stacijas, izmaiņas punktus un pieturas punktus atklāj, slēdz un tām piešķir nosaukumus. Tādejādi secināms, ka regulējums noteic kritērijus dzelzceļa staciju izveidei un slēgšanai, kā arī šīs norises kopumā ir paredzamas un tās raksturo zināma nemainība. Kā redzams ar Ministru kabineta 2024.gada 17.decembra rīkojumu atbalstītajā "Rīgas metropoles areāla ilgtspējīga integrēta sabiedriskā transporta plānā 2024. līdz 2030. gadam", tad Rīgas pilsētā kopā ir 23 dzelzceļa stacijas un pieturas punkti. Šāda norāde gan tieši neprecizē pieturas punktu skaitu Rīgas pilsētā.

Autopārvadājumu likuma 1.panta 3.punkts noteic, ka autoosta ir no brauktuves nodalīta teritorija ar būvēm, kas paredzētas autotransporta kustības organizēšanai, autotransporta līdzekļu un pasažieru apkalpošanai vai apmaiņai maršrutos. Ministru kabinets 2019. gada 29. oktobrī ir izdevis noteikumus Nr.502 "Autoostu noteikumi", kas nosaka autoostu reģistrācijas, reģistrācijas apturēšanas un anulēšanas, autoostu darbības uzraudzības kārtību, kā arī autoostu kategorijas un obligāti sniedzamos pakalpojumus. Minēto noteikumu 4.1.apakšpunkts noteic, ka I kategorijas autoosta ir tā, kas atrodas valsts galvaspilsētā, un citas autoostas, kas apkalpo vairāk nekā 50 000 reisu un vairāk nekā 90 000 pasažieru.

Kā pamatoti Pašvaldība norāda Saistošo noteikumu paskaidrojumu rakstā, tad Rīgā ir izvietoti visas valsts mērogā nozīmīgi transporta objekti (piem., Rīgas Starptautiskā autoosta un Rīgas Centrālā dzelzceļa stacija), kā arī citas Pašvaldības teritorijā esošas dzelzceļa stacijas. Minētie objekti nodrošina gan starptautiskos, gan reģionālos pasažieru pārvadājumus, tādēļ tos apmeklē īpaši liels cilvēku skaits. Minētais apliecina Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunktā noteikto ierobežojumu organizēt azartspēles dzelzceļa stacijās, autoostās, lidostās, 500 m attālumā no dzelzceļa stacijām, autoostām, lidostām piemērotību leģitīmo mērķu sasniegšanai.

Atsevišķi ir vērtējams Pašvaldības Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunktā noteiktais aizliegums organizēt azartspēles 300 metru rādiusā ap sabiedriskā transporta pieturvietām.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka: "Tāpat azartspēļu organizēšanas ierobežojumus pēc attiecīga izvērtējuma var noteikt teritorijās ar augstu sabiedrības kustības intensitāti, piemēram, sabiedriskā transporta pieturvietu tuvumā, kā arī mazstāvu un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijās." (sk. Satversmes tiesas 2024. gada 4. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2023-27-03 14.3.punktu). Minētā konstitucionālās tiesas atziņa, pirmkārt, noteic pienākumu veikt attiecīgu izvērtējumu. Ar minēto jāsaprot arī nepieciešamība ņemt vērā katras pašvaldības vai valstspilsētas specifiku.

Rīgas valstspilsētā ir attīstīta sabiedriskā transporta infrastruktūra, ko raksturo liels sabiedriskā transporta maršrutu pārkļājums. Publiski pieejamā informācija liecina, ka patlaban Rīgā ir vairāk kā 60 autobusu, vairāk kā 20 trolejbusu un 7 tramvaju maršruti (sk. <https://saraksti.lv/>). Visos minētajos maršrutos ir ievērojams pieturvietu skaits. Kā liecina publiski pieejamā informācija, tad Rīgas valstspilsētas sabiedriskais transports ir visai noslogots, jo, piemēram, Rīgas sabiedriskajā transportā 2025. gadā pārvadāti 118,5 miljoni pasažieru (sk. <https://www.rigassatiksmelv.lv/aktu%C4%81la%20inform%C4%81cija/rigas-sabiedriskaja-transporta-2025-gada-parvadati-118-5-miljoni-pasazieru/>).

Tādejādi secināms, ka kopumāliegums organizēt azartspēles 300 metru rādiusā no ikvienas sabiedriskā transporta pieturvietas Pašvaldības teritorijā varētu būt piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo tas tiešā veidā samazina sabiedrības piekļuvi azartspēļu organizēšanas vietām.

Saistošo noteikumu 2.5. un 2.6.punktā nostiprinātie līdzekļi, ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, arī var tikt atzīti par piemērotiem leģitīmo mērķu sasniegšanai. Šajā kontekstā var pievienoties Saistošo noteikumu paskaidrojumu rakstā norādītajiem aspektiem par azartspēļu organizēšanas ierobežošanu mājokļu tuvumā un nepieciešamību aizsargāt kultūrvēsturiskās vērtības, tajā dzīvojošo sabiedrības daļu un arī apmeklētājus.

Tādejādi Pašvaldība ir sasaistījusi Saistošajos noteikumos paredzētos azartspēļu organizēšanas ierobežojumus gan ar cilvēku plūsmas intensitāti, gan arī noteiktu objektu specifiskajām īpašībām un funkcijām. Šāda pieeja liecina par to, ka Pašvaldība apzināti ir izvēlējusies mazināt sabiedrības piekļuvi azartspēļu organizēšanas vietām. Tādejādi, īpaši ievērojot arī Satversmes tiesas atziņas (sk. Satversmes tiesas 2019.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2018-17 – 3 20.1.punktu), jākonstatē, ka izraudzītie līdzekļi kopumā ir piemēroti izvēlēto leģitīmo mērķu sasniegšanai.

Jau iepriekš ir ticis uzsvērts, ka Saistošo noteikumu 3.punkts ir mehānisms, kādā Pašvaldība ir paredzējusi iedzīvināt tās noteiktos azartspēļu organizēšanas ierobežojumus. Saistošo noteikumu 3.punkta pirmajā teikumā ir ietverts noteikums, kas paredz atcelt izsniegtās atļaujas azartspēļu atvēršanai un organizēšanai. Šāds regulējums atspoguļo loģisku, saprotamu, sagaidāmu un Pašvaldības noteiktajiem ierobežojumiem secīgi pakārtotu procedūru. Minētā punkta otrajā teikumā noteikts laika periods, pēc kura izsniegtās atļaujas zaudē spēku. Tādejādi jākonstatē, ka Saistošo noteikumu 3.punktā noteiktie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai.

Tātad secināms, ka kopumā izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai un ar to palīdzību šos mērķus var sasniegt.

Pamattiesību ierobežojuma samērīguma vērtēšanas ietvaros ir jāpārbauda arī tas, vai izraudzītie līdzekļi ir nepieciešami leģitīmo mērķu sasniegšanai, proti, vai leģitīmos mērķus nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi (sk. Satversmes tiesas 2018. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-21-01 19.punktu). Satversmes tiesa ir norādījusi, ka par saudzējošāku līdzekli atzīstams nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē un kurš no valsts un sabiedrības neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu (sk. Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 22. punktu). Gadījumā, ja tiek konstatēts kaut viens mazāk privātpersonu ierobežojošs līdzeklis, ir pamats atziņai, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo pamattiesības (sk. Satversmes tiesas 2009. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-42-01 17.2. punktu).

Satversmes tiesai, vērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmē noteiktajām pamattiesībām, nav uzdevums aizstāt likumdevēja rīcības brīvību ar savu viedokli par racionālāko risinājumu, taču tās kompetencē ietilpst pārbaudes veikšana par to, vai likumdevējs, ierobežojot personas pamattiesības, ir pienācīgi izvērtējis tādu alternatīvu līdzekļu esību, kuri pamattiesības aizskartu mazāk (sk. Satversmes tiesas 2010. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2009-85-01 19. punktu). Konstitucionālajai tiesai ir tiesības norādīt uz alternatīvu līdzekļu pastāvēšanu (Satversmes tiesas 2005. gada 4. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-09-01 14.3. punktu), bet ar to nav jāsaprot visa alternatīvo līdzekļu apzināšana vai uzskaitīšana (sk. Satversmes tiesas 2009. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-42-01 17.2. punktu).

Kā iepriekš minēts, tad ar Apstrīdētajām normām izraudzītie līdzekļi paši par sevi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai. Neraugoties uz minēto, ir jāapsver tas vai pastāv mazāk

privātpersonu ierobežojoši līdzekļi, ar kuru palīdzību izraudzītos leģitīmos mērķus var sasniegt tādā pat kvalitātē. Kā redzams no tiesiskā regulējuma, tad Azartspēļu likums pieļauj iespējas organizēt azartspēles visā valsts teritorijā četrus un piecus zvaigžņu viesnīcās. Arī Saistošie noteikumi nenoteic absolūtu azartspēļu organizēšanas aizliegumu Pašvaldības teritorijā. Kā norāda Pašvaldība (sk. Atbildes raksta 39.punktu), tad Apstrīdētās normas neskar noteiktas vietas, piemēram, Mūkupurva un Dreiliņu apkaimēs, par ko Pieteikuma iesniedzējas ir informētas, jo ir vērsušās Pašvaldībā, lūdzot skaidrot azartspēļu organizēšanas iespējas minētajā apvidū.

No Apstrīdētajām normām, kas ietvertas Saistošo noteikumu 2.punktā, ir secināms, ka tās ir tiešā veidā vērstas uz sabiedrības pieejas mazināšanu azartspēļu organizēšanas vietām. Pašvaldības izvēlētie līdzekļi kopumā ir piemēroti tam, lai sabiedrības pieeju azartspēļu organizēšanas vietām mazinātu. Ar tiem, līdztekus spēkā esošajiem azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem Rīgas pilsētas vēsturiskajā centrā, Pašvaldība ir aptvērusi tās valstspilsētas pašvaldības teritorijas, kurās ir lielākā iedzīvotāju un pilsētas viesu plūsma. Tieši apkaimju centros, dzelzceļa stacijās, autoostās, lidostās, izglītības iestādēs, kultūrvēsturiskajos objektos, savrupmāju apbūves, mazstāvu dzīvojamās apbūves, daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijās un to tuvākajā apkārtnē, objektīvi visvairāk uzturas cilvēki, kuri varētu tikt pakļauti azartspēļu radītajiem riskiem.

Pieteikuma iesniedzējas norāda (sk. Pieteikuma 196.punktu), ka Pašvaldība savus izvirzītos mērķus varēja sasniegt bez azartspēļu organizēšanas aizlieguma piemērošanas, jo tā varēja izveidot kvalitatīvu, vienotu publiskās ārtelpas dizaina koncepciju, kas tādejādi novērstu iespējamo azartspēļu nelabvēlīgo ietekmi uz pilsētas kopējo publisko tēlu. Lai arī šāds skatījums kopumā nav kritizējams, taču ar tā palīdzību nav iespējams sasniegt izvirzītos leģitīmos mērķus tādā kvalitātē, kādā tas paveicams ar Apstrīdēto normu palīdzību. Neatkarīgi no hipotētiska vizuālā azartspēļu organizēšanas vietas atveida, faktiskā azartspēļu organizēšanas vietas neesamība noteiktā teritorijā vienmēr nodrošinās mazāku pieejamību nekā citi ierobežojoši mehānismi. Arī Satversmes tiesa ir norādījusi, ka spēļu zāļu vizuālais noformējums un reklāmas ierobežojumi nav uzskatāmi par tikpat iedarbīgiem un neļauj sasniegt mērķi pasargāt personas no pieejas spēļu zālēm tādā pašā kvalitātē, kādā to sasniedz azartspēļu aizliegums noteiktā teritorijā (sk. Satversmes tiesas 2019.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2018-17-03 20.2.2.punktu).

Pieteikuma iesniedzējas (sk. Pieteikuma 208. un 212.punktu) ir uzsvērušas, ka Apstrīdētajās normās noteiktais ierobežojums organizēt azartspēles 300 metru perimetrā ap izglītības iestādēm, ir patvaļīgs un nesamērīgs. Minētā kontekstā Pašvaldība (sk. Atbildes raksta 66. – 68.punktu) ir

norādījusi, ka aplūkojamais attālums ir balstīts zinātniskajos pētījumos par attālumu, ko kājāmgājējs var veikt mazāk kā piecās minūtēs. Pašvaldība (sk. Atbildes raksta 68.punktu) pamatoti atsaucas uz Eiropas Savienības Tiesas atziņām par to, ka par samērīgu ir ticis atzīts arī lielāks attālums, kurā aizliegta azartspēļu organizēšana izglītības iestāžu tuvumā (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2025.gada 16.oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-718/23 līdz C-721/23 un C-60/ 24 Anesar-CV).

Kā minēts iepriekš, tad Pieteikuma iesniedzējas uzskata 300 metru perimetru ap izglītības iestādēm un to teritorijām par nesamērīgu un patvaļīgi noteiktu. Saprotais, ka ikviena īsāka distance par 300 metriem ap izglītības iestādēm un to teritorijām, kur aizliegta azartspēļu organizēšana, mazāk ierobežotu Pieteikuma iesniedzēju pamattiesības. Šajā kontekstā gan jānorāda, ka alternatīvu risinājumu iespējamā eksistence pati par sevi nepadara izvērtējamās normas par tiesiski nepamatotām (sk. Satversmes tiesas 2010.gada 7.oktobra sprieduma lietā Nr.2010-01-01 14.punktu).

Pašvaldība Saistošo noteikumu paskaidrojuma rakstā (sk. 8.sadaļu) ir pamatojusi 300 metru distances izvēli. Proti, tā raksturo tuvumu – vieglu kāda objekta vai teritorijas sasniedzamību. Arī Aizsargjoslu likumā, kas kopumā vērsts uz cilvēka un objektu aizsardzību no kaitīgas ietekmes, arī paredz atsevišķas 300 metru platas aizsargjoslas (sk., piem., 6.panta 2.daļas 1.punktā noteiktā krasta kāpu aizsargjosla u.c.). Tādejādi nav uzskatāma par pamatotu Pieteikuma iesniedzēju nostāja, ka ar Apstrīdētajām normām noteiktā 300 metru platā zonā ap izglītības iestāžu ēkām un teritorijām, kurās aizliegta azartspēļu organizēšana, ir nesamērīga un noteikta patvaļīgi.

Šajā kontekstā ir jāvērs š Satversmes tiesas uzmanība uz pretrunu Pieteikuma iesniedzēju pozīcijā. Kā norādījušas Pieteikuma iesniedzējas, tad tās piekrīt noteiktajam aizliegumam organizēt azartspēles izglītības iestādēs un to teritorijās (sk. Pieteikuma 208.punktu), jo tas esot saprātīgs un loģisks regulējums. Jāuzsver, ka Azartspēļu likuma 41.panta otrās daļas 3.punktā likumdevējs ir noteicis, ka azartspēles nav atļauts organizēt izglītības iestāžu ēkās. Pašvaldība ar Saistošo noteikumu 2.3.apakšpunktu ir izvērsusi minēto ierobežojumu un noteikusi, ka azartspēles nav atļauts organizēt izglītības iestāžu teritorijās un 300 m attālumā no izglītības iestāžu ēkām un teritorijām. Pieteikuma iesniedzējas ir apstrīdējušas 2.3.apakšpunkta atbilstību Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem, lai gan Pieteikumā tieši norāda, ka neiebilst aizliegumam organizēt azartspēles izglītības iestāžu teritorijās. Domājams, ka Pieteikuma iesniedzēju pozīcija šajā aspektā ir precizējama.

Tādejādi secināms, ka leģitīmos mērķus nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi kā Saistošo noteikumu 2.2., 2.3., 2.5., 2.6. apakšpunktā, kā arī 2.4.apakšpunktā, izņemot ierobežojumus organizēt azartspēles “pasažieru ostās” un tuvāk par 500 metriem no “pasažieru ostām”, kā arī tuvāk par 300 metriem no pārējām sabiedriskā transporta pieturvietām, izraudzītie līdzekļi.

Atsevišķi ir vērtējams Pašvaldības Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunktā noteiktais aizliegums organizēt azartspēles 300 metru rādiusā ap sabiedriskā transporta pieturvietām.

Kā norādījusi Eiropas Savienības Tiesa, tad azartspēļu atļauju izsniegšanas sistēmai ir jābūt pamatotai ar nediskriminējošiem un iepriekš zināmiem objektīviem kritērijiem, lai nodrošinātu, ka valsts iestāžu rīcības brīvības izmantošana tiek ierobežota tādā veidā, lai tā netiktu izmantota patvaļīgi (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2012.gada 19.jūlija sprieduma lietā Nr.C-470/11 42.punktu).

Ministru kabineta 2010.gada 13.jūlija noteikumu Nr.634 “Sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanas kārtība maršrutu tīklā” 5.2.apakšpunkts noteic, ka pieturu izvietojumu valstspilsētas teritorijas robežās nosaka attiecīgā valstspilsētas pašvaldība.

Minēto noteikumu 6.1.apakšpunkts paredz, ka pieturu izvietojumu nosaka iedzīvotājiem izdevīgās vietās. Noteikumu 6.2.apakšpunktā Ministru kabinets ir noteicis, ka attālums starp pieturām apdzīvotās vietās nav mazāks par 800 metriem, bet ārpus tām – par diviem kilometriem. Neraugoties uz minēto, aplūkojamo noteikumu 6.3.apakšpunkts noteic, ka valstspilsētas pašvaldība, ņemot vērā pilsētas specifiku, var noteikt mazākus attālumus starp pieturām.

Tādejādi secināms, ka Pašvaldībai ir ārkārtīgi plaša rīcības brīvība sabiedriskā transporta pieturvietu izvietojuma un attāluma starp tām noteikšanā. Ar to jāsaprot plaša rīcības brīvība ne tikai esošu sabiedriskā transporta pieturu atrašanās vietu maiņā, bet jaunu vai pagaidu rakstura pieturvietu izveidē, piemēram, ielu remontdarbu laikā. Šādām tiesībām papildus paredzētas arī valstspilsētas tiesības, ievērojot pieturvietas pieejamības principu, neievērot minimālo 800 metru attālumu starp sabiedriskā transporta pieturvietām.

Jāvērš Satversmes tiesas uzmanība uz to, ka arī praksē Pašvaldības teritorijā sabiedriskā transporta pieturu atrašanās vietas mēdz mainīties

(sk. <https://www.rigassatiksmelv.lv/aktu%C4%81la%20inform%C4%81cija/no-1-aprila-bus-izmainas-vairaku-marsrutu-pieturas/>) vai arī tām tiek noteikts pagaidu raksturs

(sk. <https://www.rigassatiksme.lv/lv/aktu%C4%81la%20inform%C4%81cija/no-3-februara-uz-laiku-tiks-veiktas-izmainas-56-autobusa-marsruta/>).

Ir vērts uzsvērt, ka visas sabiedriskā transporta pieturvietas pasažieru plūsmas ziņā nav vienādas. Domājams, ka Apstrīdēto normu kontekstā, nebūtu sapratīgi un samērīgi Pašvaldībai uzlikt par pienākumu individuāli izvērtēt katru sabiedriskā transporta pieturvietu no cilvēku plūsmas intensitātes viedokļa. Minētais gan nenozīmē, ka šādai pieturvietu izmantošanas intensitātei, ja tiek vērtēts Saistošo noteikumu 2.punkta vai atsevišķi 2.4.apakšpunkta samērīgums, nav nozīmes.

Saistošo noteikumu 2.punkta regulējums kopumā ir vērsts uz personu pieejas mazināšanu azartspēļu organizēšanas vietām, jo aptver cilvēku plūsmas intensitātes ziņā visus būtiskākos objektus un teritorijas. Tādejādi Pašvaldība, jau nosakot azartspēļu organizēšanas ierobežojumus visos apkaimju centros, virknē funkcionālo zonu, dzelzceļa stacijās, autoostās un lidostās, kā arī pašvaldībai piederošajos nekustamajos īpašumos un kultūras pieminekļos, būtībā vienlaikus ir aptvērusi arī visas tās sabiedriskā transporta pieturvietas, kurās ir vērojama liela pasažieru plūsma.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka pašvaldība nav tiesīga rīkoties patvaļīgi, tās rīcībai ir jābūt objektīvi pamatotai un jābalstās uz racionāliem apsvērumiem (sk. Satversmes tiesas 2009.gada 19.novembra spriedumu lietā Nr.2009-09-03 16.3.punktu).

Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunkta regulējums būtībā pielīdzina visas Pašvaldības administratīvajā teritorijā esošās sabiedriskā transporta pieturvietas pasažieru plūsmas intensitātes ziņā. Šāda pieeja pastāv apstākļos, kuros Pašvaldība bauda ārkārtīgi plašu rīcības brīvību sabiedriskā transporta pieturvietu noteikšanā un maiņā, kā arī visās cilvēku plūsmas ziņā noslogotākajās Pašvaldības apkaimēs un objektos, jau ir noteikts azartspēļu organizēšanas aizliegums.

Aplūkotais regulējums, kas pastāv līdztekus visiem citiem ierobežojumiem, neatspoguļo interešu līdzsvaru, jo tāds azartspēļu organizēšanas ierobežojums, kura praktiskā iedzīvināšana, mainot sabiedriskā transporta pieturu atrašanās vietas vai nosakot to pagaidu raksturu, ir pilnībā atkarīga no attiecīgās valstspilsētas pašvaldības, nekādā mērā nenodrošina šāda ierobežojuma paredzamību. Šādos apstākļos komersants nevar rēķināties ar noteikta stāvokļa un savas komercdarbības veikšanas stabilitāti, kā arī nevar nepieciešamā pakāpē plānot savu darbību.

Būtiski uzsvērt, ka šajā aspektā ir jāvērtē arī tas, vai komersantiem, kuri nodarbojas ar azartspēļu organizēšanu, ir paredzētas pienācīgas procesuālās garantijas, lai varētu aizsargāt savas intereses

Pašvaldības rīcības brīvības, nosakot sabiedriskā transporta pieturvietas vai mainot to izvietojumu, izlietošanas gadījumā. No esošā tiesiskā regulējuma pašlaik nevar gūt pārliecību par to, ka minētajiem komersantiem būtu nodrošināts pienācīgs procesuālo garantiju apjoms, kas tādejādi līdzsvarotu Pašvaldības un attiecīgo komersantu iespējas aplūkojamā ierobežojuma kontekstā. Ministru kabineta līmeņa normatīvais akts deleģē Pašvaldību noteikt sabiedriskā transporta pieturvietas, mainīt to atrašanās vietas un brīvi izvēlēties attālumus starp tām.

Tādejādi Pašvaldības rīcība, nosakot ierobežojumu organizēt azartspēles tuvāk par 300 metriem no visām sabiedriskā transporta pieturvietām, nevar tikt vērtēta kā pamatota, samērīga un tāda, kas atspoguļotu interešu līdzsvaru vai tā meklējumus.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka alternatīvu risinājumu kontekstā ir jāvērtē tas, vai tie neprasa pārmērīgu valsts vai sabiedrības resursu ieguldījumu (sal. sk. Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-31-01 20.2.punktu). Satversmes tiesa ir norādījusi, ka no taisnīguma principa izriet nepieciešamība iespēju robežās līdzsvarot pretrunīgās iesaistīto pušu intereses (sk. Satversmes tiesas 2018.gada 6.jūnija sprieduma lietā Nr.2017-21-01 19.punktu).

Tā kā ar Saistošo noteikumu 2.punkta regulējumu jau ir aptvertas visas iedzīvotāju un pilsētas viesu plūsmas intensitātes ziņā nozīmīgākās teritorijas un objekti, tad par alternatīvu risinājumu 2.4.apakšpunktā noteiktajam ierobežojumam organizēt azartspēles 300 metru rādiusā ap sabiedriskā transporta pieturvietām, var kalpot atteikšanās no šāda ierobežojuma.

Šāds alternatīvs risinājums ļautu sasniegt izvēlētos leģitīmos mērķus tādā pat kvalitātē un pakāpē. Ir īpaši nozīmīgi uzsvērt, ka visi Saistošo noteikumu 2.punktā noteiktie ierobežojumi ir vērtējami kā komplekss pasākumu kopums, kas pastāv ne tikai kontekstā ar visos attiecīgajos apakšpunktos noteiktajiem azartspēļu organizēšanas aizliegumiem, bet arī ar Azartspēļu likumā noteiktajiem ierobežojumiem. Visi ierobežojumi ir jāvērtē līdztekus, jo tie pastāv paralēli un tā arī ir piemērojami.

Jau pašlaik azartspēles Pašvaldības teritorijā ir aizliegts organizēt Rīgas vēsturiskajā centrā, tā aizsardzības zonā, visu apkaimju centros, noteiktās funkcionālajās zonās, kā arī citās teritorijās vai objektos ar lielu cilvēku plūsmu. Visas minētās teritorijas un objektus raksturo arī tas, ka tajās ir blīvs sabiedriskā transporta pieturvietu plānojums, kas arī ir loģiski sagaidāms, jo pieturvietas izvietojamas tā, lai nodrošinātu to pieejamību, ja ir tāda nepieciešamība. Tas nozīmē, ka pati Pašvaldība tās apkaimes, uz kurām azartspēļu ierobežojumi ar Saistošo noteikumu palīdzību nav

tikuši attiecināti, piemēram, noteiktas apkaimes Mūkupurvā vai Dreiliņos, nav atzinusi par tādām, kurās ir tāda cilvēku plūsmas intensitāte, lai azartspēles tur ierobežotu. Tādejādi arī uz šādās apkaimēs esošajām sabiedriskā transporta pieturvietām nebūtu jāattiecina tie paši ierobežojumi. Tādejādi izvēlētos legītīmos mērķus var sasniegt tādā pat kvalitātē arī tad, ja atsakās no ierobežojumiem organizēt azartspēles tuvāk par 300 metriem no visām sabiedriskā transporta pieturvietām Pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Tātad secināms, ka legītīmos mērķus nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi kā Saistošo noteikumu 2.2., 2.3., 2.5., 2.6. apakšpunktā, kā arī 2.4.apakšpunktā, izņemot ierobežojumus organizēt azartspēles “pasažieru ostās” un tuvāk par 500 metriem no “pasažieru ostām”, kā arī tuvāk par 300 metriem no pārējām sabiedriskā transporta pieturvietām, izraudzītie līdzekļi.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai konstatētu, vai apstrīdētā norma ir atbilstoša jeb proporcionāla, ir jānoskaidro, vai labums, ko sabiedrība iegūst, ierobežojot privātpersonas tiesības, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (sk. Satversmes tiesas 2010.gada 30. marta sprieduma lietā Nr.2009-85-01 20.punktu).

Tātad ir jānoskaidro, vai ar Apstrīdētajām normām noteiktais īpašuma tiesību ierobežojums, kas paredz azartspēļu ierobežošanu, nodrošina sabiedrībai lielāku labumu par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Apstākļos, kuros Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunktā noteiktais ierobežojums organizēt azartspēles “pasažieru ostās” un tuvāk par 500 metriem no tām nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, jo nav skaidrs un saprotams, protams, nav iespējams noskaidrot, kādu labumu no tā var gūt sabiedrība. Tādejādi šāds ierobežojums nav atzīstams par proporcionālu.

Jau iepriekš uzsvērts, ka Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunktā noteiktais ierobežojums organizēt azartspēles tuvāk par 300 metriem no ikkatras sabiedriskā transporta pieturvietas nav nepieciešams. To apliecina tas, ka visi citi līdztekus pastāvošie ierobežojumi jau nodrošina legītīmo mērķu sasniegšanu, jo liedz sabiedrības pieeju azartspēļu organizēšanas vietām. Tādejādi minētā ierobežojuma kontekstā nav nozīmes tā proporcionalitātes izvērtējumam.

Attiecībā uz visiem pārējiem Saistošo noteikumu 2.punkta apakšpunktos noteiktajiem azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem, ja tie tiek vērtēti kompleksi un sasaistē ar Azartspēļu likumā

paredzētajām tiesībām organizēt azartspēles visā Latvijas teritorijā četru un piecu zvaigžņu viesnīcās bez attiecīgo pašvaldību atļaujas, jānorāda, ka tie ir atzīstami par proporcionāliem.

Sabiedrība gūst lielāku labumu no minētajiem ierobežojumiem nekā cieš Pieteikuma iesniedzējas, jo mazinās sabiedrības pieeja azartspēlēm kā atkarību izraisītājam, kas tādejādi mazina nepieciešamību reaģēt uz šādas atkarības sociālajiem un ekonomiskajiem izaicinājumiem.

Tiek nostiprināta bērnu tiesību aizsardzības sistēma, jo tiek mazināta azartspēļu klātesamība bērniem un jauniešiem paredzētā vidē izglītības iestāžu tuvumā, apkaimju centros un dzīves vietās. Azartspēļu pieejamības ierobežojumi nodrošina bērnu tiesību aizsardzību arī tādejādi, ka mazina šo bērnu vecāku iespējamo azartspēļu atkarību risku, jo ierobežo azartspēļu pieejamību un tādejādi mazina riskus bērnu tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē.

Tas, ka pastāv aplūkotie azartspēļu organizēšanas ierobežojumi, neliedz Pieteikuma iesniedzējām uzsākt un turpināt savu licencēto komercdarbību četru un piecu zvaigžņu viesnīcās visā Latvijas teritorijā, kas nozīmē arī Pašvaldības administratīvajā teritorijā. Jāuzsver, ka Pieteikuma iesniedzējām ir tiesības nodarboties ar azartspēļu organizēšanu arī tādās apkaimēs, uz kurām Saistošie noteikumi ierobežojumus neattiecina.

Tāpat secināms, ka ar Saistošo noteikumu 2.2., 2.3., 2.5., 2.6. apakšpunktā, kā arī 2.4.apakšpunktā, izņemot ierobežojumus organizēt azartspēles “pasažieru ostās” un tuvāk par 500 metriem no “pasažieru ostām”, kā arī tuvāk par 300 metriem no pārējām sabiedriskā transporta pieturvietām, noteiktais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un tādejādi atbilstošs Satversmes 105.panta pirmajiem trim teikumiem.

Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunktā paredzētais ierobežojums organizēt azartspēles “pasažieru ostās” un tuvāk par 500 metriem no “pasažieru ostām”, kā arī tuvāk par 300 metriem no pārējām sabiedriskā transporta pieturvietām noteiktais pamattiesību ierobežojums nav samērīgs un tādejādi nav atbilstošs Satversmes 105.panta pirmajiem trim teikumiem.

Apstrīdēto normu pieņemšana nav notikusi pretrunā ar Satversmes 1.pantā ietverto tiesiskās paļāvības aizsardzības principu, jo Pieteikuma iesniedzējām nebija pamata paļauties uz to, ka azartspēļu organizēšanas tiesiskajā regulējumā Pašvaldība neveiks izmaiņas. Pieteikuma iesniedzējām kā lietpratējām, kas darbojas uz licences pamata konkrētā uzņēmējdarbības jomā, nevarēja nebūt zināms tas, ka Pašvaldībai Azartspēļu likumā ir plašas tiesības noteikt ierobežojumus azartspēļu organizēšanai, kā arī, ievērojot Satversmes tiesas atziņas (sk. Satversmes

tiesas 2023.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.2022-13-05 20.punktu), šādus ierobežojumus attiecināt uz visu Pašvaldības teritoriju.

Minētais aplūkojams ciešā sasaistē ar likumdevējam vispārīgi uzlikto pienākumu vērtēt pieņemtā regulējuma efektivitāti. Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka noteiktos apstākļos likumdevējam ir jāveic pastāvošā tiesiskā regulējuma grozīšana, lai varētu pienācīgi reaģēt uz mainīgajiem dzīves apstākļiem (sk. Satversmes tiesas 2015. gada 8. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-07-03 19. punktu). Latvijas konstitucionālā tiesa ir uzsvērusi, ka likumdevējam ir jāreaģē uz tiesisko attiecību veidošanos un attīstību valstī (sk. Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2020-49-01 18.2. punktu). Šajā kontekstā jāpievienojas Pašvaldības norādītajam (sk. Atbildes raksta 110.punktu), ka parlamentārā līmenī likumdevējs jau ilgstošā laika posmā pakāpeniski ir ieviesis aizvien stingrākus azartspēļu organizēšanas ierobežojumus, kā arī ir paplašinājis pašvaldību iesaisti atļauju izsniegšanā.

Minētās atziņas nav attiecināmas uz Saistošo noteikumu 2.4.apakšpunktu tiktāl, ciktāl tas attiecinā uz azartspēļu organizēšanas aizliegumu uz “pasažieru ostām” un teritorijām 500 metru rādiusā ap tām, kā arī teritorijām 300 metru rādiusā ap ikvienu sabiedriskā transporta pieturvietu. Sabiedrībai ir tiesības paļauties, ka normatīvais akts, kas ierobežos noteiktu tiesību subjektu pamattiesības, būs skaidrs un saprotams, kā arī tas būs normatīvā akta izdevēja pienācīgi veikta pienākuma – reaģēt uz sabiedrības vajadzībām – kvalitatīvs atspoguļojums. Nosakot aizliegumu attiecībā uz azartspēļu organizēšanu “pasažieru ostās” un noteiktā teritorijā ap tām apstākļos, kuros šādu objektu esamība Pašvaldības teritorijā ir vismaz neskaidra, Pašvaldība ir radījusi neskaidru un neprognozējamu tiesisko kārtību. Analogiski secinājumi ir attiecināmi arī uz ierobežojumiem organizēt azartspēles 300 metru rādiusā ap sabiedriskā transporta pieturvietām, jo šādu pieturvietu izvietojums ir atkarīgs tikai no Pašvaldības rīcības brīvības, kas arī neveicina tiesisko noteiktību.

Ievērojot visu iepriekš minēto, vēršu Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka

- **tiesvedība lietā Nr.2025-32-03 daļā par Rīgas domes 2025.gada 26.marta saistošo noteikumu Nr.RD-25-330-sn “Par azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem Rīgas valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā” 2. punktā ietverto vārdu “Izņemot četrus un piecus zvaigžņu viesnīcas” un 2.1.apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem ir izbeidzama;**

- Rīgas domes 2025.gada 26.marta saistošo noteikumu Nr.RD-25-330-sn “Par azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem Rīgas valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā” 2.punkts, 2.2., 2.3., 2.4.apakšpunkts, ciktāl tas nosaka aizliegumu organizēt azartspēles dzelzceļa stacijās, autoostās un lidostās, 500 metru attālumā no dzelzceļa stacijām, autoostām un lidostām, 2.5., 2.6.apakšpunkts, kā arī 3.punkts atbilst Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un 105.pantam pirmajiem trim teikumiem;
- Rīgas domes 2025.gada 26.marta saistošo noteikumu Nr.RD-25-330-sn “Par azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem Rīgas valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā” 2.4.apakšpunkts, ciktāl tas nosaka aizliegumu organizēt azartspēles pasažieru ostās un 500 metru attālumā no pasažieru ostām, kā arī 300 metru attālumā no pārējām sabiedriskā transporta pieturvietām, nav atbilstošs Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem.

Ar cieņu

tiesībsardze

Karina Palkova